

Jumalateenistus Nõos P, 06.02.22 kell 11.00, 5. pühapäev *post Epiphania*s

Lektsioonid: Hs 33:10–16; Mt 13:24–30

Pihikõne: 5Ms 9:29

Jutlus: Kl 3:12–17

Laulud: 314 (1–5); 185 (1–4, 5); 283 (1–3); 305 (1–3)

Rõivastuge siis nagu Jumala valitud pühad ja armastatud südamliku kaastundega, lahkusega, alandlikkusega, tasadusega ja pika meelega, üksteist taludes ja üksteisele andestades, kui kellelgi on teise vastu kaebust. Nii nagu Issand teile on andeks andnud, nõnda tehke teiegi! Aga üle kõige selle olgu armastus – see on täiuslik side! Ja teie südameis valitsegu Kristuse rahu, millesse te olete kutsutud ühe ihuna. Ja olge tänulikud! Kristuse sõna elagu rikkalikult teie seas, kõiges tarkuses õpetage ja manitsege üksteist psalmide, hümnide ja vaimulike lauludega, laulge kogu südamest tänulikult Jumalale! Ja kõik, mida te iial teete sõnaga või teoga, seda tehke Issanda Jeesuse nimel, tema läbi Jumalat Isa tänades!

Kuuldud kirjakoht on väga rikkalik! Siin annab apostel meile palju juhiseid eluks Kristuse koguduses ja see loetelu tundub lausa ammendavana! Iga soovitus – või, kui soovite, manitsus – vääriks omaette vaatlust, kuid püüan järgnevas jutluses keskenduda olulisemale.

Alustan vormist. Täna pühapäeva teemana on meie kiriku kalendris märgitud „Kahesugune külv“. Sellega viidatakse ilmselt altarist loetud evangeeliumitekstile, milleks oli Jeesuse tähendamissõna raiheinast: kahesuguse külvi puhul mõeldakse kirikukalendri teemas nisukülville kui usu Kristusesse vastu võtnud inimestele, kes pärivad igavese elu, ja raiheinale kui neile, kes evangeeliumit vastu ei võta ja hukuvad.

Mina võtaksin seekord kirikukalendri teemast vaid kaheksjaotuse, seega formaalse aspekti, ja jäta sisulise aspekti kõrvale. Sest kõneleb ju apostel meie tänases kirjakohtas vaid elust Kristuse koguduses, ehk siis neist, keda võiks pidada Jeesuse tähendamissõna valguses nisuks.

See kaheksjaotus aga oleks minu nägemus järgi sõna ja tegu, nii nagu ka apostel meie kirjakohtas salmis 17 ise kokkuvõtvalt ütleb: „Ja kõik, mida te iial teete sõnaga või teoga, seda tehke Issanda Jeesuse nimel, tema läbi Jumalat Isa tänades!“

Niisiis kõigepaalt sõna. „Kristuse sõna elagu rikkalikult teie seas...“ Kristuse sõna ehk sõna Kristusest ehk evangeelium peaks elama rikkalikult koguduse seas.

Siin tuleb Kristuse sõna all mõelda muidugi kogu Piiblist, mitte ainult Uuest Testamendist, sest kristlased on läbi aegade tõlgendanud evangeeliumi valguses ka Vana Testamenti. Seega rõhutab apostel siin Piibli hädavajalikkust kristlaste elus.

Mõni võib endamisi mõelda, et mida ma siis uut teada sain! Piibel ja kirik käivad ju kokku! Kuid väljendiga „Kristuse sõna elagu rikkalikult teie seas...“ ei mõtle apostel üksnes seda, et Jumala sõna peab kõlama pühapäeval jumalateenistusel, vaid ka seda, et sõna Kristusest kuulub kristlase igapäeva elu juurde.

Ega asjata pole alates 17. sajandist hakatud evangeelses kristluses rõhutama osadusrühmade vajalikkust koguduse elus. Johann Arndti ja Philipp Jakob Speneri tegevusest ning kirjutistest kasvas välja vagadussuund, mida nimetatakse pietismiks ja selle suuna eesmärk on just tugevdada üksiku kristlase suhet Jumalaga igapäeva elus.

Piiblit on alati loetud, kuid eks me ju ise tea, kui palju, eriti tänapäeva kiires elus, sellele aega jääb. Seepärast on igasugused piibliõppe vormid just tänapäeval aktuaalsed ja mulle tundub, et kogudused, kus sellised väikerühmad tegutsevad, on ka elujõulisemad.

Kuid apostel näikse minevat oma mõttes veelgi kaugemale. Kristuse sõna rikkalikkus koguduse elus saab tegelikkuseks alles siis, kui kogu seda pühapäeval kirikus ja argipäeval osadusrühmas kuuldud piiblisõna ka üksikisiku elus n-ö tõeks elatakse. Sest milleks muuks siis sõna Kristusest inimese elus tarvis on kui selleks, et inimese patune loomus järjest enam maad annaks Jumala poolt inimesse ristimise tulemusena istutatud uuele, jumalikule loomusele!

Edasi ütleb apostel: „...kõiges tarkuses õpetage ja manitsege üksteist...“

Arvatavasti on mõned teist viimase nädala jooksul lugenud noore teoloogi Robert Bunderi kirjutist „Akadeemiline ja kiriklik teoloogia“, mis ilmus 28.01.22 veebiajakirjas Meie Kirik ja jõudis 30.01.22 ka ERR-i arvamusteportaali. Seal vastandab Bunder akadeemilist ja kiriklikku teoloogiat: „Vahe akadeemilise ja kirikliku teoloogia vahel on sama, mis loengu ja jutluse vahel ... Loengu eesmärk on anda edasi informatsiooni, jutlus on aga armuvahend, mis juhib inimest Jumala juurde. Loeng saab olla abimaterjaliks jutlusele, kuid ta ei tohi seda kunagi asendada.“ Teisisõnu, akadeemiline teoloogia on inimese jumalakogemuse uurimiseks, kiriklik teoloogia aga inimese vaimulikuks kasvamiseks.

Bunderi vahetegemine on ühest küljest vajalik meenutus meie tänases teoloogilises hariduses, mida annavad ühelt poolt ilmalik Tartu Ülikool, teiselt poolt aga vaimulikud õppeasutused nagu EELK Usuteaduse Instituut ja teiste konfessioonide õppeasutused. Teisest küljest võib selline vahetegemine kirikuinimeste silmis degradeerida seda n-ö akadeemilist teoloogiat, jättes mulje, et Tartu Ülikoolis tegelevad sellega uskmatud inimesed.

Nii see muidugi päriselt pole. Teoloogia on täpselt samasugune teadus nagu iga teinegi humanitaarteadus, sest nõuab suurt lugemust ja ranget metoodikat. Üks tegevvaimulik ei suuda oma põhitöö kõrvalt reeglina sellist kvaliteeti tagada ja nõnda on loomulik, et reformatsiooni tuules hakati teoloogiat õpetama ja õppima just ülikoolides. Just selleks, et tagada võimalikult kõrge kvaliteet.

Selle jutu kokkuvõtteks tahan öelda, et teoloogiat ei muuda kristlikuks või mittekristlikuks mitte uurimismeetod ja uurimissisu, vaid selle inimese usklikkus, kes teoloogiaga tegeleb. Üks ülikooliprofessor võib olla usklikum kui maakoguduse vaimulik, kuid võib olla ka vastupidi. Nii nagu kunsti muudab kristlikuks mitte see, kas seal kasutatakse kristlikku sisu, vaid see, kas autor on oma teose pühendanud Kolmainsusele või mitte.

Lubasin selle ekskursi siin jutluses selleks, et varustada sisuga meie kirjakohta väljendit „...kõiges tarkuses õpetage ja manitsege üksteist...“. See tarkus, millest apostel kõneleb, on nii akadeemiline teadmine kui ka Püha Vaimu läbi tulnud valgustatus. Selle aluseks aga on alati Kristuse sõna ehk Piibel.

Minule kui muusikataustaga inimesele on muidugi rõõmustav, et apostel kutsub meid Piibli alusel õpetama ja manitsema mitte ainult kõnes ja kirjas, vaid ka „psalmide, hümnide ja vaimulike lauludega“. Antud juhul ei süveneks ma siin apostli nimetatud muusikaliikidesse, sest piibliteadlaste enamiku arvates, ei tasu neid samastada tänaste muusikaliikidega. Piirdun vaid sellega, et nimetan, mida on hümnide ja vaimulike oodide (mida on tõlgitud „vaimulikeks lauludeks“) all mõistnud saksa piibliteadlane Eduard Lohse (psalmide tähendus on niigi arusaadav): hümnid on pidulikud ülistuslaulud, oodid aga laulud, milles kiidetakse ja ülistatakse Jumala tegusid. Niisiis on mõisted „hümn“ ja „ood“ siin üsna sarnase seisuga.

Tähtsam on rõhutada, et laulmine käib orgaaniliselt Kristuse sõna kuulutamise juurde. Kogudus, kes laulab, on elavam kogudus kui see, kes ei laula. Ja siin pole tarvis kahetseda koguduse, eriti väikse maakoguduse nappe võimalusi koori kokkukutsumisel. Juba üks-kaks lauljat annavad palju juurde, eeldusel – mis on sama eelmainitud teoloogia-arutelu puhul –, et lauljad usuvad kolmainu Jumalasse. Seega innustan kogudusi ikka ja alati laulma ning laulukollektiive looma! Ja võtma tõsiselt muusikahariduse rolli meie koguduste vaimulike ja töötajate ettevalmistamisel!

Apostel kutsub ka üles selleks, et laul kõlaks „kogu südamest tänulikult Jumalale“. Šveitsi reformaator Huldrych Zwingli, kes ise oli kõrgelt haritud muusik, tõlgendas seda kohta nii, et koguduses ei tulegi laulda, piisab laulmisest oma südames. Tunnistan, et pean seda äärmuslikuks tõlgenduseks, ehkki oma mõte sellel on. Ja haakub Zwingli mõte minu meelet järele sellega – mida juba eelpool korduvalt on mainitud –, et Jumala kiitja, kas siis kõnes, kirjas või laulus, süda peab olema tulvil usaldusest Jeesusesse Kristusesse, laiemalt kolmainu Jumalasse. Alles siis kannab see kõne, kiri või laul head vilja igaveseks eluks.

Kuid tulgem nüüd ka meie jutluse algul nimetatud kaheksjaotuse teise poole juurde, mis moodustab meie kirjakohest tegelikult enamiku. Nimelt tegu.

Kõige õigem on vist lugeda see rikkalik lõik veelkord ette: „Rõivastuge siis nagu Jumala valitud pühad ja armastatud südamliku kaastundega, lahkusega, alandlikkusega, tasadusega ja pika

meelega, üksteist taludes ja üksteisele andestades, kui kellelgi on teise vastu kaebust. Nii nagu Issand teile on andeks andnud, nõnda tehke teiegi! Aga üle kõige selle olgu armastus – see on täiuslik side! Ja teie südameis valitsegu Kristuse rahu, millesse te olete kutsutud ühe ihuna. Ja olge tänulikud!“

Meie kirjakohtade eelnevais, 9. ja 10. salmis meenutab apostel, et kristlane on seljast võtnud „vana inimese tema tegudega“ ja „rõivastunud uude inimesse, kes pidevalt uueneb tunnetama oma Looja näo kohaselt.“ Eeltoetud pikas kirjakohtas aga kirjeldab apostel seda, milline see uue inimese rõivas siis on.

Esiteks on see Jumala valitud pühade ja armastatute rõivas, seega midagi väga ilusat ja puhast! Selle sisuks on kaastunne, lahkus, alandlikkus, tasadus, pikk meel, üksteise talumine ja üksteisele andestamine. Ja eriti armastus, *agape*.

Seega pole tegemist inimlikus mõttes puhta ja ilusa rõivaga, mis loob uusi disainimoodi ja on ihaldusobjektiks teatud ühiskonnarühma liikmeile. Ei, see Jumala valitud pühade ja armastatute rõivas on paljudele ehk nähtamatu (sest massimeedia seda ei kajasta), kuid ligimestele nähtav. See Kristuse rõivas muudab ühiskonda n-ö rohujuure tasandil, kuid on seda mõjukam. Kui ühiskonna pealispinnal on kõigile nähtavad kriisid ja katastroofid, siis kusagil madalal, massidele nähtamatus igapäevaelus teeb Jumal vaikselt oma tööd: ligimeste vahel, perekondades, sõprade ja abikaasade vahel.

Millest sellise vaikse Jumala töö ära tunneb? Apostel vastab: „Ja teie südameis valitsegu Kristuse rahu, millesse te olete kutsutud ühe ihuna.“ Niisiis on selle Jumala töö väliseks tundemärgiks rahu: rahu Kristuse sõna kuulutajas ja selle vastuvõtjas, rahu perekonnas, rahu koguduses.

Meie „teo-lõik“ lõpeb apostli üleskutsega „Ja olge tänulikud!“ Tänu on see, mis ühendab sõna ja tegu. Kristuse sõnast, mille tulemus on rahu, sünnib tänu, ja sellest omakorda Jumala valitud pühadele ja armastatutele omane tegu. Teost osasaanul aga sünnib Kristuse sõna kaudu Jumala rahu kogemisel tänutunne.

Selline on Jumala järjekindel ja vaikne töö igaveseks eluks kõlbuliku nisu kasvatamisel – kui siiski lõpuks meenutada tänase pühapäeva teemat „Kahesugune külv“.

Aamen.